

تلاخان تلاخان

گردآوری و تدوین

◈ سید محمود رضویان ◈

رضویان، سید محمود، ۱۳۳۴ -، گردآورنده
تلخند زندانی / گردآوری و تدوین سید محمود رضویان.

تهران: موزه عبرت ایران، ۱۳۹۱.

۱۷۶ص: مصور (بخشی رنگی)، عکس.

۳۰۰۰ریال: ۰۰-۸۲۰۷-۰۴-۹۶۴-۹۷۸

فیبا

نمایه.

زندانیان سیاسی - ایران - خاطرات

شکنتیه و آزار - ایران

ایران - تاریخ - پهلوی، ۱۳۲۰-۱۳۷۵ - زندان و زندانیان - خاطرات

موزه عبرت ایران

۱۳۹۱ ت ۸ / ۱۵۴۴ DSR

۰۵۵/۰۸۲۴۰۹۲۲

۲۶۸۰۳۶۹

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

تلخند زندانی

گردآوری و تدوین: سید محمود رضویان

ناشر: موزه عبرت ایران

حروفچینی و صفحه‌آرایی: عزیزالله شیری

طراح جلد: فائزه حسن پور

چاپ و صحافی: متیران

نوبت چاپ: اول / بهار ۱۳۹۱

شمارگان: ۳۰۰۰

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

شابک: ۰۰-۸۲۰۷-۰۴-۹۶۴-۹۷۸

ISBN:978-964-04-8207-0

حق چاپ محفوظ است

نشانی مرکز پخش: میدان امام خمینی - ابتدای خیابان فردوسی - کوچه طیس

خیابان شهید یارسانی - پلاک ۱۱ - موزه عبرت ایران

تلفن: ۷ - ۶۶۷۲۲۰۹۹ - فکس: ۶۶۷۲۷۵۹۷

نشانی اینترنتی: WWW.Ebratmuseum.ir

فهرست مطالب

۱۱	 پیشگفتار
۱۹	 محمدعلی موحدی
۲۱	 محمدرضا مهدوی کنی
۲۵	 جواد جعفر شجونی
۳۱	 یعقوبعلی تیموری
۳۸	 رجبعلی مقیسه‌ای
۴۴	 حسین انصاریان
۴۶	 اسدالله آقا تجریشی
۴۸	 یونس محمدی
۵۱	 مهدی غنی
۵۴	 سید رضا رضوی
۵۷	 اصغر رحیمی
۵۹	 ابوالقاسم سرحدی‌زاده
۶۱	 محمدکاظم موسوی بجنوردی
۶۲	 علی‌اصغر صباغ‌ثانی‌نژاد
۶۷	 طاهره سجادی
۷۱	 محمد علی حسینی
۷۳	 علی دانش‌پژوه
۷۷	 اسماعیل خاکسار
۸۳	 علی‌محمد بشارتی

۸۷	 محمد حسن ابن الرضا
۹۰	 جلال رفیع
۹۳	 قنبر راسخ عظمت
۹۵	 داود سبیل
۹۹	 محمد رضا تقدسی
۱۰۱	 علیرضا مشایخ
۱۰۷	 محمد تقی ماسمیان
۱۰۹	 حسین فدایی آشتیانی
۱۱۳	 محمود جوادیان
۱۱۵	 محمد رضا امینی
۱۱۹	 فریبرز فلاح
۱۲۲	 محمود منتظم اعلا
۱۲۴	 علی محمد ختنی‌فر
۱۲۶	 علی محمد آقا
۱۲۹	 احمد شیخی
۱۳۰	 وجیهه ملکی
۱۳۲	 سید محمد علی مدنی تنکابنی
۱۳۳	 محمد رضا مهموم
۱۳۷	 فهرست اعلام
۱۴۷	 عکس‌ها

پیشگفتار

خنده تلخ من از گریه غم‌انگیزتر است
کارم از گریه گذشته است به آن می‌خندم

بدون تردید پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران مدیون ایثار، فداکاری و مقاومت دلاورمردان و شیرانانی است که جان بر کف در برابر مظالم و جنایات حکومت ننگین پهلوی ایستادند. اینان نه تنها بساط سلطنت ستم‌شاهی را واژگون کردند بلکه سلطه اربابان خارجی آنها یعنی بلوک شرق و غرب و در رأس آن آمریکا و شوروی را که برای حفظ سلطنت پهلوی به وحدت رسیده بودند، قطع کردند تا این معجزه بزرگ الهی قرن بیستم، یعنی پیروزی انقلاب اسلامی محقق گردد.

بدون شک شهدا، آزادگان، جانبازان، مجاهدان و رزمندگان نفسی کلیدی در تحقق این پیروزی عظیم و استمرار آن داشته‌اند و تمامی توطئه‌های دشمنان انقلاب اسلامی را از آغاز تا کنون با رهبری داهیانه ولی فقیه و مجاهدت مردم همیشه در صحنه نقش بر آب کرده‌اند. یقیناً

استقلال، آزادی و جمهوری اسلامی ارزان به دست نیامده، ایثارگری‌ها و مقاومت‌ها و خون‌های پاک فرزندان این ملت در زیر شکنجه‌های وحشتناک و قرون وسطایی شکنجه‌گران ساواک، این شاگردان دست‌آموز سیا، موساد و اینتلجنس سرویس، خونهای سنگینی برای تحقق انقلاب اسلامی مردم ایران به رهبری معمار کبیر انقلاب حضرت امام خمینی رهبر شده است. راستی، کدامین قلم و زبان می‌تواند تصویری حقیقی از جنایات شکنجه‌گران ساواک را در شکنجه‌گاه‌های ایران به ویژه کمیته مشترک ضد خرابکاری شاه ارائه دهد. چه بسیار شهیدانی که در این سیاهچال‌ها مظلومانه شکنجه شدند و به درجه رفیع شهادت نائل آمدند و دشمن که از پیکر بی‌رمق و بی‌جان‌شان وحشت داشت، شبانه و مخفیانه آنان را دفن کرد و این غربت تا پس از پیروزی انقلاب اسلامی ادامه داشت. یکی از این شهیدان سید حمیدرضا فاطمی، فجر آفرینی است که در اواخر سال ۱۳۵۴ به اتفاق سه تن از یاران خود با پیکری شکنجه شده و نیمه‌جان دزدانه تیرباران و مخفیانه در قطعه ۳۹ بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

با وجودی که ساواک جنازه او را تحویل خانواده‌اش نمی‌دهد و از برگزاری هرگونه مراسمی برای او جلوگیری می‌کند، لکن مادرش پس از چندی به تهران آمده و صورت قبری را در بهشت‌زهرا مشخص و می‌گوید همین جا قبر حمید من است. عجیب این است که پس از سرنگونی رژیم منحوس پهلوی و اعترافات شکنجه‌گران و اسناد کشف شده از ساواک، مشخص می‌شود محل دقیق قبر این شهید، همان‌جایی

است که این مادر قبل از پیروزی انقلاب بارها بر سر قبر شهیدش آمده و نوحه‌سرایی نموده است.

در آبان ماه سال ۱۳۸۹ رهبر فرزانه انقلاب اسلامی حضرت امام خامنه‌ای در بازدیدی سر زده از بیت شهیدان فاطمی^۱ در قم، به منظور تجلیل از مادر قهرمان آنها با وی دیداری صمیمانه داشتند که به گوشه‌هایی از این دیدار اشاره می‌نمایم:

«مادر شهیدان فاطمی شعری را که برای رهبر گفته می‌خواند و بعد هم خاطراتش را از زمان انقلاب تعریف می‌کند. از زمانی که پسرش را زندانی کرده بودند و او و همسرش را بارها به ساواک برده‌اند. از این که به عنوان مادر حس کرده سید حمیدرضایش موقع بازداشت، بین در و دیوار دنده‌هایش شکسته شده، خاطره‌هایش زنده می‌شود ساواکی‌ها بدون این که به او وقت ملاقات بدهند از او خواسته‌اند که پسرش را مجبور به همکاری با ساواک کند تا چرخ مملکت بچرخد و گرنه اعدامش می‌کنند. وی شجاعانه جواب می‌دهد که حمیدرضا قبول نمی‌کند، اگر او هم این کار را بکند من نمی‌بخشمش. معلوم است که شهادت حمیدرضا برایش خیلی دردآور بوده است. بخصوص زخم زبان‌ها و اذیت‌هایی که در کنار آنها کشیده است. او می‌گوید ساواک به من گفت: با اعدام پسر تو تا آخر عمر ننگ زدیم به پیشونیت. پسر زن مرتب از خاطراتش می‌گوید» و رهبر اشک چشمش را با انگشت پاک می‌کند و می‌گوید:

^۱ - برادرش فرید فاطمی در جنگ تحمیلی با صدامیان، به شهادت رسید.

«همین شهادت‌ها پایه جمهوری اسلامی ایران را محکم کرد. اگر این جوان‌های امثال فرزند شهید شما، در دوران اختناق جهاد نمی‌کردند، مبارزه نمی‌کردند، صبر نمی‌کردند، این اتفاقها نمی‌افتاد. اگر مادرها، پدرها بی‌صبری می‌کردند، ناراحتی اظهار می‌کردند، دیگران را پشیمان می‌کردند از رفتن این راه، این اتفاق نمی‌افتاد. این اتفاقی که افتاد، که دنیا را تکان داد، تشکیل جمهوری اسلامی، این به برکت همین مجاهدت‌های فرزندان شماست».^۱

بیش از یک دهه از روزی که سنگ بنای تبدیل کمیته مشترک ضد خرابکاری ساواک - شهرستانی، این مخوف‌ترین شکنجه‌گاه رژیم پهلوی به موزه عبرت ایران می‌گذشت تا کنون با بیش از صدها تن از شاهدان زنده‌ای که مدتی از دوران زندگی خود را در کمیته مشترک زیر شکنجه‌های وحشتناک شکنجه‌گران به سر برده‌اند مصاحبه شده و آنها از خاطرات قتلگاه کمیته مطالب قابل توجهی نقل نمودند که می‌تواند خمیرمایه صدها کتاب و فیلم باشد.

در جریان مطالعه مصاحبه‌ها و دیدار و گفتگو با تعدادی از این عزیزان، به خاطراتی طنزآمیز، شیرین و جذاب برخورد شد که بسیاری از آنها برای همه نسل‌ها حاوی نکات عبرت‌آموز و دارای ارزش تاریخی می‌باشد. فلذا به پیشنهاد بعضی از زندانیان سیاسی قبل از انقلاب و هیأت مدیره معزز موزه عبرت ایران توفیق یار شد تا گوشه‌ای از خاطرات نسبتاً طنزآلود و شیرین آنان را در قالب اثری

^۱ - به نقل از تارنمای رهبر معظم انقلاب در دیدار با خانواده شهید فاطمی.

جدید به نام «تلخند زندانی» تقدیم شما خویان و علاقمندان نمایم، تا ببینیم چگونه در سخت‌ترین شرایط هم می‌توان شاد بود و روحیه خود را از دست نداد، و از هر فرصتی برای تقویت روحیه خود و دیگران استفاده نمود.

برای جمع‌آوری این مجموعه ساعت‌ها مصاحبه این دلاورمردان و شیرزنان به دقت مطالعه و از میان انبوه مطالب واقعاً تلخ و غمناک، اگر مطلبی، رنگ و بویی از طنز داشته، انتخاب و سعی شد با توجه به گویش شفاهی و ادبیات متفاوت مصاحبه‌ها، حتی‌الامکان شکل و محتوای مطالب تغییر نکند. اگر چه در بعضی از قسمت‌ها ناگزیر از ویرایش مختصری بوده‌ایم لکن تمام تلاشمان بر حفظ دقیق خاطرات و رعایت امانتداری معطوف بوده است. امیدواریم که نقایص و اشکالات این اثر را بر ما بخشوده و از نظرات و پیشنهادات خود در ارائه بهتر این گونه خاطرات، ما را بهره‌مند نمایید.

در پایان لازم است از همه آزادگان، جانبازان و مبارزان قبل از انقلاب که ما را در این مسیر کمک کرده‌اند سپاسگزاری کنم و تشکر ویژه خود را از اعضای محترم هیأت مدیره موزه عبرت ایران و همچنین مسئولین محترم (مخزن اسناد، روابط عمومی و تیرخانه) موزه عبرت که با این بنده ناچیز همکاری صمیمانه داشته‌اند ابرار، و توفیقات بیش از پیش آنان را از درگاه خداوند متعال مسئلت نمایم.

سید محمود رضویان

هشتم جمادی الاولی ۱۴۳۳ برابر دوازدهم فروردین ماه ۱۳۹۱